

Тадеуш О.М.,

доцентка кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидатка педагогічних наук, доцентка

ORCID ID 0000-0002-6373-4891

o.tadeush@kubg.edu.ua

УДК 378.091:316.454.5

DOI: 10.28925/2311-2409.2020.33.7

ОСВІТНЄ ПАРТНЕРСТВО У ПРОСТОРІ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті здійснено аналіз проблеми освітнього партнерства у просторі вищої школи. Визначено і обґрунтовано поняття «освітнє партнерство у ЗВО» як цілісної відкритої системи, що характеризується зовнішніми та внутрішніми поліфункціональними зв'язками і включає суб'єктний, змістовно-цільовий, організаційний та результативний компоненти. Охарактеризовано основні принципи освітнього партнерства у просторі вищої школи (гуманізації і відкритості; соціо-культуровідповідності; прийнятності традицій і інновацій; системності і комплексності; компетентності і науковості; оптимізму та довгостроковості; варіативності і мобільності; толерантності і погодженості; технологічності і ефективності). Визначено напрями освітнього партнерства у сучасному університеті, а також їх види по напрямам: інтроверсифікаційний напрям (корпоративне партнерство; педагогічне партнерство; науково-методичне партнерство) та екстраверсифікаційний напрям (наукове партнерство; неформальне партнерство; партнерство освіти і бізнесу; соціальне партнерство; соціокультурне партнерство; інформаційне партнерство), що координуються механізмами соціалізації, інтеграції, ідентифікації, і спрямовані на професійне й особистісне самовизначення, інтелектуально-моральний розвиток та подальшу фахову самореалізацію здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: партнерство, партнерська взаємодія, освітнє партнерство; освітній простір вищої школи; освітнє партнерство у вищій школі.

© Тадеуш О.М., 2020

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020

Вступ. Масштабне реформування освітньої галузі в Україні пріоритетною метою оновлення освіти визначає всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору, зорієнтованості своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [10].

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012—2021 роки визначено основні проблеми, які на сьогодні стримують розвиток освітньої галузі, а саме: недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці; неефективність управління системою та закладами освіти; недостатній розвиток самоврядування здобу-

вачів освіти, залучення громадських інституцій, роботодавців та інших користувачів освітніх послуг. У стратегії зазначено, що в сучасних швидкозмінних умовах заклади вищої освіти мають виступити генераторами соціального прогресу в імплементації державної політики з розвитку людських ресурсів та створення національної мережі фахівців, готових упроваджувати інноваційні зміни у виробництво, а також активну участь усіх зацікавлених сторін (співробітників ЗВО, роботодавців, партнерів) у розробленні стандартів освіти та освітніх програм, формуванні державного та регіонального замовлення, зміцненні матеріально-технічної бази, а також у відновленні престижності вищої освіти, освітній простір якої, в умовах сьогодення, буде зорієнтований на широкий діалог (партнерська взаємодія), в якому педагогічні системи та технології не тільки не мають між собою суперечностей, а й взаємодіють та взаємозбагачують одна одну [14].

Відповідно, виникає необхідність пошуку нових підходів, принципів, напрямів і видів парт-

нерської взаємодії в освітньому просторі ЗВО у світлі нової парадигми освіти.

Мета статті. На основі цілісного наукового аналізу вітчизняного і зарубіжного досвіду визначити сутність та функціональну спрямованість освітнього партнерства у просторі вищої школи шляхом виокремлення та обґрунтування його принципів, напрямів і видів у сучасному університеті.

Динаміка соціальної ситуації, її цілісно-нормативна невизначеність, залучення західних цінностей та моделей розвитку, відсутність реалістичних освітніх стратегій, стихійність цілепокладання результатів педагогічної діяльності та інші соціально-педагогічні фактори сприяли введенню поняття «освітній простір», що є альтернативою традиційному понятійно-термінологічному тезаурусу та показником відповідності педагогічного знання переходу України до відкритого діалогу зі світом, її входження у світовий освітній простір.

Освітній простір як педагогічна реальність виявляється співіснуванням Людини і Світу через освіту, забезпечуючи культурний і цивілізаційний баланс, демонструючи його через знаковість освітнього середовища (за О. Леоновою). Освітній простір як ціннісна інтегративна одиниця соціуму та світового освітнього простору має свою систему координат, що визначають можливості для саморозвитку особистості на різних етапах її становлення і відображає переважно внутрішні (педагогічні, психологічні, дидактичні та ін.) зміни в системі освіти (Н. Рибка), саме тому освітній простір і є місцем розгортання партнерських відносин та новацій.

Партнерська взаємодія у просторі вищої школи є досить специфічною формою співробітництва, адже передбачає широкий спектр напрямів та видів. Розуміння цього феномену передбачає розгляд таких його аспектів: сучасні підходи до феномену освітнього партнерства; освітнє партнерство у ЗВО; напрями та види освітнього партнерства у сучасному університеті.

Сучасні підходи до феномену освітнього партнерства. Партнерство як характеристика соціальної взаємодії досліджується в межах соціально-філософських і соціологічних теорій і концепцій з різних позицій. Основні характеристики соціальної взаємодії як категорії загального рівня розроблені у працях П. Бурдье, М. Вебера, Е. Гідденса, Н. Смелзера, П. Сорокіна, Т. Парсонса та ін. Аналізу соціальних відносин як міжособистісних комунікацій присвячені роботи К.-О. Апеля, М. Бубера, Ж.-П. Сартра, В. Франкла, Ю. Хабермаса, К. Ясперса та ін. Ідеї солідарності, соціальної злагоди і співробітництва досліджені в роботах А. Авер'янова, Е. Дюркгейма, О. Конта, П. Кропоткіна, К. Момджяна, Г. Спенсера, П. Сорокіна, К. Тахтарева та ін. Значний внесок

у розробку проблеми з позиції діалогізму і спілкування здійснений у працях М. Бахтіна, В. Біблера, Л. Буєвої, М. Кагана, Б. Ломова, Б. Паригіна, С. Франка та інших дослідників.

Дослідження сутності партнерства в антропологічній і інтерсуб'єктивістській парадигмальних проекціях доводять, що в самій природі людини закладені потенційні основи партнерства у вигляді кооперативного начала чи соціальної її природи, а саме у діалогічності свідомості і самосвідомості, що характеризує його як фактор становлення людини, особистості, суб'єкта і найважливішу умову її самореалізації [9].

Основні принципи партнерської взаємодії (за С. Жданенко) формуються щоразу на новому етапі розвитку культури як базові цінності суспільної свідомості і потім відтворюються і переверяються на значущість у конкретному партнерському дискурсі (взаємодії) [9]. Так, відбувається діалог, «одиницею» якого на думку М. Бахтіна, є «двоголосне слово». «В діалозі сходяться два розуміння, дві точки зору, два рівноцінних голоси в дещо ціле; в кожній репліці діалогу чуже слово так чи інакше враховується, воно переживається або переоцінюється. В цьому розумінні важливо усвідомлювати, що діалог неможливий з «характером», «темпераментом»..., він можливий лише з іншою людиною як з вільною особистістю, оскільки передбачає паритетну взаємодію рівноцінних створінь» [3, с. 82].

З позицій філософії, партнерська взаємодія виступає як безупинний процес, стадіями якого виступають: діалог, згода або консенсус та практична діяльність; єдність цих стадій утворюють безперервний цикл партнерської взаємодії (М. Бахтін, С. Жданенко). Суб'єкт партнерської взаємодії у феноменологічному плані характеризується наступними ціннісними установками: визнання Іншого як рівноправного, рівноцінного партнера; терпиме (толерантне) відношення до інакшості партнера; установка на відмову від силових способів впливу на партнера, за винятком сили аргументів; добровільність і чесність співробітництва; готовність нести відповідальність за свої вчинки і результати партнерської взаємодії (В. Бачинін, С. Жданенко, С. Максимов, П. Рікьор, В. Лекторський, О. Хьоффе).

Основні підходи до проблеми партнерства з позицій психології визначені дослідниками О. Бодальовим, Г. Костюком, О. Леонтьєвим, Б. Ломовим, Б. Паригіним та ін. Науковцями визначено сутність партнерської взаємодії з різних позицій: як самомотивований процес налагодження контактів з іншими людьми (І. Бех, І. Вілкова, С. Герасіна, Л. Долинська, М. Лісіна, Н. Литвинова, В. Рибалка, Г. Славтіч); як модель міжособистісних відносин: оптимальна навчальна діяльність психологічно сумісних суб'єктів (співпраця) чи необхідний дисбаланс

у відносинах суб'єктів діяльності (конкуренція) (Л. Велитченко, І. Зимня); як гарант продуктивних стосунків між людьми, одним із способів вирішення проблем, а також психологічний показник рівня особистісного і професійного зростання людини (Д. Міль); як важлива умова соціалізації, професіоналізації та індивідуалізації суб'єкта діяльності у ЗВО при підготовці висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців (Г. Андреева, М. Боришевський, О. Ковальов, Л. Орбан-Лембрик, Н. Побірченко, В. Семиченко та ін.).

На думку О. Коханової, А. Копйова, С. Лівинської партнерська взаємодія має характер обміну досвідом, ідеями, почуттями, настроями, матеріальними носіями результатів діяльності. Будь-який обмін, якщо він влаштовує обидві сторони, потребує зворотного відгуку (відповіді), зокрема процес взаємодії в якому партнери проявляють здатність включатися в різноманітні суб'єкт-суб'єктні зв'язки, адекватно визначати цілі спільних дій та конструктивно їх досягати, набуває ознак партнерської взаємодії [12].

Ч. Кулі, Г. Мід доводять, що взаємодія між людьми є безперервним діалогом, що здійснюється через спостереження, аналіз, розуміння намірів та перспектив подальшої взаємодії. Активність інших здійснює позитивний вплив на нашу власну поведінку; під впливом вчинків інших хтось може відмовитися від свого наміру, переглянути його, відкласти або прискорити його здійснення. Дії інших визначають плани людей — можуть перешкоджати або сприяти їх реалізації, впливати на їх зміну. Люди змушені певним чином пристосовувати свої вчинки до дій іншого [12]. Тобто, партнерство передбачає прагнення до взаємодії з іншим, але водночас виключає повну залежність від нього, що, з одного боку, визначає тяжіння до партнера, з іншого — прагнення до самостійності, незалежності.

Перший досвід запровадження освітнього партнерства у Великобританії, Австралії, США дає можливість відслідкувати основні тенденції та напрями його досліджень у світовому освітньому просторі: позиціонування партнерства як нейтрального прагматичного конструкту, що є складним і суперечливим соціальним феноменом, що демонструє розрив між адміністративною організацією партнерств та їх практичними і соціальними наслідками (А. Cardini); теоретичні підходи до осмислення функціонування партнерства та оцінювання його результатів; узгодження змісту педагогічної та науково-дослідницької діяльності (V. Baumfield); перехід від вирішення окремих завдань педагогічних практик середньої і вищої школи до змістової співпраці в освіті (L. Smedley); орієнтація на узгодження цінностей і традицій академічних культур школи і університету як умова становлення нової культури парт-

нерства в освіті (С. McLaughlin, К. Black-Hawkins). Дослідники підкреслюють, що розвиток партнерства є закономірним наслідком соціальних, економічних і політичних імперативів, що визнається на рівні держави і забезпечує: можливість надавати освітні послуги, адекватні запитам молодих людей; нарощувати соціальний капітал в контексті місцевої громади; створювати умови, що сприяють соціально-економічному розвитку (освіта — ринок праці).

Різноманіття підходів до визначень партнерства в галузі освіти у світовому науковому товаристві пояснюється як неоднозначністю в трактуванні самої категорії «партнерство» (синонімічне вживання слів «партнерство» (partnership), «мережі» (networks), «співпраця» (cooperation), «координація» (coordination) і «довіра» (trust) (А. Cardini), так і змістовною та організаційною диференціацією практик партнерства: партнерство — послуга (service partnership) — збереження традиційного розподілу ролей університету і підприємств (забезпечення дослідницької підготовки, університет як дослідницька база, домінування одного напрямку і плану досліджень); аправлені партнерство (complementary partnership) — реалізація двох напрямків досліджень в умовах обмеженої взаємодії (С. McLaughlin, К. Black-Hawkins); вимушене партнерство (compulsory partnership) — партнерство, що створюється при зовнішньому фінансуванні під тиском адміністративного ресурсу (J. Dhillon); філантропічне партнерство (philanthropical partnership), транзакційне партнерство (transactional partnership), інтегративне партнерство (integrative partnership) — партнерство, в яких стратегічна цінність співпраці зростає від помірної до значної (J. Dhillon); встановлене партнерство (enacted partnership) і узгоджене партнерство (negotiated partnership) — партнерство як необхідність формального відповідності зовнішніх умов («зверху — вниз») і партнерство як узгодження інтересів, реалізація ініціатив та інтеграція ресурсів («знизу — вгору») (G. Haynes., S. Lynch.); інтенціональне партнерство (intentional partnership) — партнерство як умова становлення професійної педагогічної ідентичності педагогів (G. Haynes., S. Lynch.).

D. Fraser визначає сучасний контекст уявлень про партнерство «як про умову динамічного розвитку через критичне ставлення, забезпечення зворотного зв'язку; прояв теоретичних позицій через побудову зв'язків між теорією і практикою, яка виходить за рамки відтворення» [26, с. 192].

В якості основних бар'єрів організації освітнього партнерства А. Cardini визначає: структурні та функціональні (ресурси і цілі), процесуальні (професійні мову і культура) і культурні (довіру і статусні відмінності) [19].

У наукових працях українських науковців та дослідників ближнього зарубіжжя партнер-

ство суб'єктів освітнього процесу розуміється: як явище, що характеризується реалізацією об'єктивно наявних зв'язків педагогів і учнів з навколишнім світом, одного з одним (І. Бех, Г. Грибкова, Н. Панова, С. Умеркаєва); процес взаєморозуміння, співпереживання, співучасті (А. Брушлинський, І. Зимня, Б. Грудинін); суспільно значущий, цілеспрямований, спеціально-організований процес в результаті якого учасники взаємодії зазнають позитивних перетворень. (І. Бех, Л. Долинська, Б. Грудинін, М. Лісіна, Н. Литвинова, В. Рибалка, Г. Славтіч). Партнерські взаємовідносини у ЗВО розглядаються дослідниками як умова професійно-особистісного самовизначення, інтелектуально-морального розвитку та подальшої фахової самореалізації здобувачів вищої освіти (І. Бех, Г. Грибкова, Н. Панова, С. Умеркаєва та ін).

Як тип соціальних взаємовідносин, освітнє партнерство забезпечує перебудову всіх компонентів структури пізнавальної діяльності за рахунок створення єдності цілей, способів досягнення результату і формування саморегуляції діяльності на основі співпраці учасників.

Передумовами партнерської взаємодії у ЗВО виступають ряд об'єктивних і суб'єктивних факторів. Об'єктивні фактори ґрунтуються на рівності та автономності суб'єктів, безпосередньому контакті, спільності дій, наявності взаємних інтересів та способі вибору дій учасниками взаємодії. Суб'єктивні — полягають у взаємсприйнятті та активності суб'єктів, визначенні ціннісних установок на взаємну відмову від тиску, примусу, взаємній відповідальності, довірі та поінформованості суб'єктів взаємодії.

Освітнє партнерство у вищій школі. Аналіз науково-методичних праць провідних дослідників світу, дає нам підстави розглянути освітнє партнерство у вищій школі як:

- *явище соціальне*, що характеризується реалізацією об'єктивно наявних зв'язків педагогічних працівників ЗВО та здобувачів освіти із світом та один з одним;
- *явище психологічне* — процес взаєморозуміння, співпереживання, співучасті;
- *явище педагогічне* — суспільно значущий, цілеспрямований, спеціально-організований процес в результаті якого учасники взаємодії зазнають позитивних перетворень.

Як особлива форма соціальної взаємодії освітнє партнерство у ЗВО відрізняється рівноправністю автономних суб'єктів, їх взаємним визнанням і взаємною відповідальністю, добровільністю співробітництва й орієнтацією на соціально значущі цілі, при тому партнерство визначається не стільки об'єктивними ознаками, скільки суб'єктивними, стрижневим з яких є взаємне визнання суб'єктів як рівних.

Аналіз вищезазначених джерел дав змогу виокремити основні принципи освітнього партнерства: принцип гуманізації і відкритості; соціокультуровідповідності; прийнятності традицій і інновацій; системності і комплексності; компетентності і науковості; оптимізму та довгостроковості; варіативності і мобільності; толерантності і погодженості; технологічності і ефективності.

Освітнє партнерство у ЗВО можна розглядати як:

- особливий тип зв'язків, стосунків, що характеризує процеси взаємного впливу та зміни педагогічних працівників вищої школи та здобувачів освіти (суб'єктно-суб'єктний «на рівні»; суб'єктно-об'єктний «керівництво»; стосунки викладачів і студентів як «того, хто веде, й того, кого ведуть»);
- як процес діяльнісного і особистісного «обміну» в результаті чого відбувається взаємне збагачення і розвиток викладачів і студентів (практичний «обмін» охоплює їх реальні дії; духовно-інформаційний — припускає обмін ідеями, думками, почуттями, інтересами тощо, усім тим, що є надбанням внутрішнього світу учасників взаємодії);
- як специфічну форму організації діяльності учасників взаємодії, що вимагає об'єднання зусиль у впливі на спільний предмет діяльності. При цьому, спілкування є не тільки необхідною умовою діяльності, а також способом реалізації потреби суб'єктів одне в одному.

Отже, взаємодія суб'єктів освітнього процесу на засадах партнерства — це єдність протилежних типів взаємозв'язку (суб'єкт-суб'єктного, суб'єкт-об'єктного), протилежних типів обміну (духовного і практичного), протилежних способів обміну (діяльності та спілкування).

Л. Smedley виділено чотири групи бар'єрів в розвитку освітнього партнерства. Перша група — організаційні бар'єри, пов'язані з організацією нових форм взаємодії (адміністративні процедури, відсутність у педагогів досвіду участі в партнерстві або їх висока зайнятість, оплата праці та компенсація прихованих витрат по реалізації партнерства, локалізований досвід професійної діяльності в освіті).

Друга група перешкод пов'язана з визначенням рольових позицій в партнерстві («поділ праці»; традиційно відповідальність за визначення статусу в партнерстві покладається на університет), з попереднім негативним досвідом участі в партнерстві, тривожністю педагогів в плані розвитку професійної компетентності в порівнянні з провідними фахівцями галузі, комунікативним домінуванням топ-менеджерів та роботодавців у дискусіях і зустрічах, діалоговій взаємодії).

Третя група перешкод визначається тимчасовим фактором (тривалість процесу становлення партнерських відносин, індивідуальні тимчасові ресурси учасників партнерства, фінансування витрат часу, оцінювання індивідуального вкладу, орієнтація на рефлексивні практики).

Четверта група перешкод викликана необхідністю узгодження теорії і практики в умовах освіти (орієнтація на відтворення педагогічної практики досвідченого педагога, рефлексія професійного досвіду, становлення практики спільної рефлексії) [26].

Беручи до уваги тенденції розвитку сучасної національної освіти та закордонний досвід навчального процесу у ЗВО слід зазначити, що саме особистісно зорієнтована спрямованість освітнього процесу у ЗВО увібрала визначні досягнення ринкового демократичного способу життя та новітні здобутки педагогіки: пошанування демократичних свобод громадян, права на вільний вибір освіти; поширення ідей гуманізації освіти; забезпечення реальної можливості задоволення потреб кожної людини відповідно до її намірів, цілей, життєвої стратегії; досвід функціонування освіти в ринкових умовах. Особистісно зорієнтовані технології навчання передбачають існування індивідуально-рівноправних стосунків між викладачем та здобувачем освіти, а також залучення до цього процесу особистісного досвіду суб'єктів комунікації з орієнтацією на співробітництво, що виявляється у наданні допомоги у процесі вирішення навчальних завдань (дослідницьких проектів) та поступового зростання власної активності студентів, а також повної саморегуляції в навчанні і появи відносин партнерства між ними [4; 6; 8; 12; 13; 15; 16; 20].

І. Бех, Л. Долинська, М. Лісіна, Н. Литвинова, В. Рибалка, Г. Славтїч доводять, що розвиток партнерських взаємовідносин у ЗВО на засадах особистісно орієнтованого підходу, передбачає ситуації позитивних емоційних переживань студентів у суспільно значущій діяльності, що спрямована на професійне й особистісне самовизначення, на інтелектуально-моральний розвиток та подальшу фахову самореалізацію молоді [1].

Установка на досягнення успіху, будучи одним з провідних принципів партнерства, корелює потребу здобувача освіти в самоосмисленні й самоідентифікації, спонукає його до кращого пізнання себе, зокрема сильних і слабких сторін особистості, що також стимулює до саморозвитку і самовдосконалення. Потреба ж у професійному самовизначенні, та як наслідок, — в професійній самореалізації також пов'язана з проявом самостійності та відповідальності під час прийняття того чи іншого рішення, що обумовлене специфікою партнерської взаємодії. Зважаючи на те, що представник студентського віку вже має змогу

реалізувати свій професійний потенціал, він повинен володіти здатністю до партнерської взаємодії, що оптимізує перехід молодого фахівця з навчального до професійного середовища [4; 6; 8; 12; 13; 16; 20].

Отже, освітнє партнерство у ЗВО виступає як системне явище, що відтворює ознаки соціальної та освітньої систем, базується на досвіді соціальної, соціально-психологічної, міжособистісної взаємодії та відповідних їм механізмах соціалізації, інтеграції, ідентифікації.

Освітнє партнерство як цілісна відкрита система, характеризується зовнішніми та внутрішніми поліфункціональними зв'язками (економічним, політичним, нормотворчим, організаційним, технологічним, інформаційним, розвивальним, регулятивним, захисним, охоронним та ін.), і включає суб'єктний, змістовно-цільовий, організаційний та результативний компоненти.

Партнерська діяльність університетів в мережних взаємодіях обумовлюється інтеграційними процесами у вищій школі, що обумовлюють її спрямованість та види. Зазначимо, що в умовах різноманіття класифікацій партнерств і характеристики їх видів, дослідниками декларується «необхідність нового підходу до класифікації партнерств — підходу, який дозволить нейтрально оцінювати різні типи співпраці і визначати партнерство на підставі конкретних завдань, а не на нормативному сприйнятті переваги одного типу партнерства над іншими» [22, с. 252].

В якості базових засад для класифікації видів освітнього партнерства можуть виступити:

- характеристики ініціативи (університет як результат розвитку діючих організацій, університет а як ресурс «оновлення» діючих організацій і т.д.);
- зміст партнерства і завдань в обміні ресурсами (фінансові та матеріальні ресурси — об'єктивна необхідність диверсифікації джерел фінансування, створення матеріальної бази партнерства, альтернативні форми вкладу в партнерство; людські ресурси — орієнтація на пошук і залучення «унікальної експертизи», делегування зобов'язань, консультації експертів, освітні програми для студентів, ефективні форми взаємодії в умовах обмеженості кадрового ресурсу у спеціальну освіту, доступ до професійних мереж і досвіду кращих практик в реалізації освітніх моделей; організаційні ресурси — створення адекватної середовища для реформування, формування репутації і забезпечення впізнаваності на ринку освітніх послуг, підстави для участі в грантовій діяльності);
- форма організації партнерства — юридичний статус, процедури оцінювання і звітності і т. д. (неформальна — партнер-

ство, засноване на попередньому досвіді успішної взаємодії, особистих зв'язках; формальна — договірна (угоди, договори, контракти і т. д.);

- інтенсивність і ступінь залученості в партнерську взаємодію (лідерство в управлінні освітньою установою, багаторівневе мережеве взаємодія, розширений доступ до ресурсів) [22].

Напрями та види освітнього партнерства у сучасному університеті. Сфера партнерства у сучасному ЗВО характеризується зорієнтованістю на співробітництво і реалізується, на нашу думку, у інтроверсифікаційному та екстраверсифікаційному напрямках. До **інтроверсифікаційного напрямку** входять: корпоративне партнерство; педагогічне партнерство; науково-методичне партнерство; **екстраверсифікаційний напрям** передбачає: наукове партнерство; партнерство освіти і бізнесу; соціальне партнерство; соціокультурне партнерство; інформаційне партнерство; «неформальне партнерство». Розглянемо кожен із видів за обома напрямками на прикладі Київського університету імені Бориса Грінченка.

Інтроверсифікаційний напрям. Основним джерелом *корпоративного партнерства* у вищій школі є адміністрація ЗВО в особі директорату, яке привносить свою філософію життя в заклад. Мета кожної освітньої установи — сформувані імідж, адаптуватися до ринкових умов, розвинути корпоративну культуру.

Одним із перших кроків до формування корпоративного партнерства у ЗВО є прийняття відповідного Положення (Корпоративного стандарту), що виступає як інституалізація практики академічної доброчесності, ознака позитивних змін суспільної свідомості та важливий крок до системного впровадження високих стандартів навчальної та дослідницької діяльності у ЗВО. Його дотримання веде до покращення формування із студентів фахівців високого рівня, підвищення якості праці професорсько-викладацького складу, утворення корпоративних стосунків між усіма.

Розвиток корпоративного партнерства у ЗВО є одним із найкращих показників, які ведуть до досягнення високого рівня освіти та її якості. Важливість корпоративного партнерства відчувається, коли виникає потреба в переході до нової стратегії діяльності, при проведенні реорганізації чи реструктуризації, тобто таких змін, які не завжди узгоджуються з основними культурними нормами і цінностями. Сформована корпоративна культура впливає на різні сторони діяльності установи, зокрема на відносини управління, відносини контролю; ставлення до трудової діяльності; міжособистісні стосунки працівників; міжгрупові відносини; відносини із зовнішнім оточенням; і виконує два основні завдання: а) функціонування ЗВО як єдиного організму;

б) забезпечення єдності організаційного середовища ЗВО шляхом інтеграції всіх членів освітньої установи. [19]

Особливістю корпоративного партнерства у ЗВО є обов'язкове залучення до нього здобувачів освіти, адже вони є безпосередніми учасниками навчального і науково-дослідного процесів, без яких виконання університетом своєї місії абсолютно неможливе. Через корпоративне партнерство співробітники ЗВО ідентифікують себе як висококваліфіковану професійну спільноту, що на якісному рівні відрізняє її від інших на ринку освітніх послуг і в суспільно-економічному просторі загалом.

Під *педагогічним партнерством* університету та здобувачем вищої освіти розуміється процес суб'єкт-суб'єктних відносин в організації та проведенні спільної ціннісно-орієнтованої діяльності, заснованої на конструктивному діалоговому спілкуванні, що розширює мотивоване розуміння ними освітнього процесу і призводить до якісних змін. Механізмом педагогічного партнерства виступає ціннісно-сміслова єдність на основі діалогових відносин, що створює «поле порозуміння» у освітньому процесі ЗВО і характеризується гуманістичною спрямованістю, прагненням створити необхідні умови для того, щоб особистість мала можливість послідовно набувати досвіду майбутньої професійної діяльності.

Основними засадами до організації педагогічного партнерства у ЗВО можуть виступити: інтеграція виховних можливостей закладу вищої освіти та здобувачів у створенні соціокультурного виховного простору; актуалізація учасниками педагогічного партнерства діагностичної функції з метою співвідношення потреб особистості і реальних можливостей суспільства і держави задовольнити їх; прагнення у вибудуванні виховного процесу на основі партнерської взаємодії, знаходячи компромісні рішення у виробленні спільних взаємовигідних напрямків з урахуванням поваги думки партнерів; толерантність учасників виховного процесу до позиції партнерів; рівноправність сторін у виборі шляхів вирішення завдань освітнього процесу; додатковість, яка допомагає здійснювати освітній процес цілісно і доповнювати соціальні і культурні впливи на здобувача освіти; добровільність у визнанні партнерських відносин і рівня включеності у спільну педагогічну діяльність; здійснення вибору партнерами педагогічних шляхів, методів, засобів на основі компромісу, доброзичливості, довіри, рівності; взаємовигідна зацікавленість сторін, повага і врахування інтересів один одного, оскільки вирішальним фактором є взаємна корисність; спільний пошук взаємоприйняттого результату; взаємна відповідальність.

Наступним видом реалізації партнерських відносин — є *науково-методичне партнерство*,

що передбачає спільне проведення інститутами (факультетами) та кафедрами комплексних наукових досліджень, розробки та апробації навчально-методичного забезпечення для організації якісного освітнього процесу в університеті. Так, науково-методичне партнерство надає можливість апробації та впровадження методик, тренінгів, проектів, навчальних програм, методичних посібників, методичних рекомендацій. Визначений вид партнерства може бути реалізовано також у *екстраверсифікаційному напрямі*, який ми розглянемо наступним. Такими партнерами в Університеті імені Бориса Грінченка є: Академія педагогічних наук України; Асоціація освітнього оцінювання та тестування; Інститут історії України НАН України; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих; Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова; Українська асоціація випускників французьких освітніх програм та ін.

Різноманіття різних видів партнерства представлено також партнерством, створеним в умовах орієнтації педагогічної освіти на підготовку педагогів, компетентних в реалізації різних освітніх програм. Сутність такого партнерства визначається необхідністю рефлексії професійної діяльності педагога, можливостей експериментування, постановки професійно значущих питань, вибору між теорією (університетом) і практикою (школою). Основними формами даного виду партнерства є ініціювання комунікативних подій, продуктивного діалогу та проведення дискусій про педагогічні проблеми, обговорення різних поглядів щодо підготовки педагогічних кадрів початкової школи. Цей вид партнерства є інтеграцією «*неформального партнерства*» (informal partnership) і шкіл професійного розвитку (professional development school); дозволяє підтримувати існуючі професійні зв'язки, здійснювати спільні дослідження, вирішувати проблему працевлаштування початківців вчителів і реформувати систему підготовки педагогічних кадрів.

Організація партнерства в освіті між закладами середньої освіти і університетом слугує інструментом вирішення проблеми нестачі і оновлення управлінських кадрів для всіх рівнів освіти.

В якості підстав створення неформального партнерства виступили тенденції переходу від позиції керівника школою до позиції лідера; зорієнтованість на розвиток компетенцій лідерства; зростаючі вимоги до керівників-початківців щодо ефективності діяльності шкіл.

Партнерська взаємодія такого виду в Університеті імені Бориса Грінченка була організована Навчально — науковим центром розвитку персоналу та лідерства і вибудовувалася в процесі розробки і реалізації освітньої програми «Лідерство в освіті». Основні напрямки реаліза-

ції освітньої програми орієнтовані на: розвиток компетенцій та освоєння стратегій управління школою в умовах, що змінюються; проектування стратегій лідерства в освітній процес ще до вступу на посаду; дослідження і критичне осмислення структури і культури управління в галузі освіти; формування реальної картини професійної діяльності керуючого школою; забезпечення етичного лідерства в умовах високих вимог до звітності в шкільній освіті.

Учасники освітньої програми відзначають, що рефлексія дозволяє перейти в позицію того, хто навчається в професійному діалозі; простір партнерства проявляє аспекти педагогічної діяльності, що не актуалізуються в педагогічній практиці школи, крім того освітня програма забезпечує перехід від традиційних форм організації взаємодії (педагогічну освіту вчителів шкіл, підвищення кваліфікації, консультації і дослідницьке супровід) до таких форм, як створення дослідного консорціуму, реалізація освітніх програм на базі університету, створення умов для дослідницького партнерства.

Партнерство вищої освіти і бізнесу (підприємства, корпорації, бізнес-установи) є досить специфічним видом співробітництва, адже передбачає широкий спектр напрямів їх діяльності.

Аналіз вищезазначених джерел дозволив виокремити наступні переваги та зобов'язання партнерства ЗВО і бізнес-корпорацій, підприємств: функціонування певних зв'язків і відносин між партнерами, зорієнтованих на координацію освітнього процесу, передусім зв'язок теоретичної складової з практичної професійною діяльністю; інтеграцію знань і умінь у змісті професійної підготовки фахівців; можливості отримання студентами додаткової кваліфікації у процесі профільного навчання; мобільність освіти, що виражає необхідність гнучкого реагування системи професійної освіти на внутрішньо-системні та зовнішні зміни бізнес-середовища; активну участь роботодавця в створенні виробничо-освітнього кластера та фінансову підтримку освітньої інфраструктури; врахування інтересів, потреб, можливостей і очікувань учасників взаємодії; спрямованість спільних цілей учасників взаємодії на вирішення реальних навчально-професійних завдань через постійний зворотній зв'язок і співвіднесення змісту освіти з практичним досвідом; організацію обміну досвідом, колективне обговорення поточних завдань; взаємну підтримку, діючі механізми саморегулювання спільноти; широке використання діалогових форм роботи; заохочення, стимулювання, публічне визнання досягнень активних учасників [13; 16; 20].

Різноманітність цілей та напрямів діяльності ЗВО з установами сфери бізнесу визначає широту спектру форм їх партнерської взаємодії, а саме: підготовка, перепідготовка та підвищення квалі-

фікації кадрів; проведення університетами наукових досліджень на замовлення підприємств; використання результатів досліджень і розробок у діяльності підприємств; отримання університетами патентів на наукові розробки і винаходи, а також купівля підприємствами ліцензій на їх використання; створення корпоративних університетів на базі підприємств; надання експертної допомоги та консультаційних послуг.

Побудова оптимальної моделі співпраці бізнесу та університетів в сучасних умовах, повинна базуватися на засадах автономії та ініціативи. Керівники ЗВО мають налагоджувати продуктивний діалог з представниками бізнес-установ, швидко реагування на їх потреби у забезпеченні конкурентоспроможними фахівцями, спільно розробляти інноваційні ідеї. Адже, партнерство такого роду несе значний економічний, науково-технічний і соціальний прогрес, закладаючи інвестиції в людський та інтелектуальний капітал, що є найбільш ефективними в довгостроковій перспективі.

В основі *соціального партнерства* лежить взаємодія соціальна, яка передбачає розподіл соціальних ролей між партнерами і наявність специфічних цінностей норм і регулятивів.

Партнерська взаємодія як механізм і форма реалізації соціального партнерства між соціальними інститутами громади сприяє ефективному функціонуванню системи партнерської взаємодії з різними державними установами, громадськими організаціями, благодійними фондами, які орієнтовані на досягнення загальної мети щодо забезпечення підготовки конкурентоспроможного, мобільного та компетентного фахівця, а також формування його громадської позиції, толерантності, соціальної відповідальності. Сутність такого виду партнерства полягає в тому, що лише у взаємодії соціальних інститутів можливе задоволення більшості своїх потреб, інтересів, цінностей, зокрема відбувається обмін інформацією, знаннями, досвідом. Кожен із соціальних інститутів визначає свою позицію щодо інших, своє місце (статус) у соціальній структурі, свої соціальні ролі. Сама соціальна структура, соціальні відносини між соціальними інститутами є результатом різних видів і форм соціальної взаємодії [2; 5; 7; 13].

Партнерство такого виду проявляється у встановленні зв'язків між ЗВО і різними інститутами суспільства. Воно засноване на встановленні певного балансу інтересів сторін та інтеграції інтересів в єдине ціле. Результативність такого взаємодії залежить від чіткості визначення цілей, формулювання завдань, правильності розподілу ролей, обов'язків і відповідальності всіх сторін на основі взаємних інтересів.

Систематичність проведення спільних заходів мають позитивний вплив на формування прак-

тичного досвіду студентів, оскільки забезпечується реалізація з партнерськими громадськими організаціями спільної діяльності з набуття досвіду інноваційних форм соціальної підтримки та допомоги різним групам населення. Спільна участь у розробці проектів, спрямованих на розвиток благодійної діяльності у сфері підтримки, допомоги, захисту прав жінок, інтересів дітей, молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, а також спрямованих на вирішення основних соціальних проблем соціально незахищених категорій населення забезпечують можливості спільної проектної діяльності викладачів та студентів з громадськими та благодійними організаціями. Прикладом такого виду партнерства може виступити Соціальний проект «З Києвом і для Києва», що був заснований Київський університетом імені Бориса Грінченка. Проект надає можливість усім бажаючим у вихідні дні реалізувати свої творчі та особистісні потреби, сприяє створенню гарного настрою, згуртовує родини спільними інтересами та змістовним дозвіллям, киянам пропонується відвідувати: комп'ютерні курси, клуби за інтересами, консультації, тренінгові заняття; творчі гуртки, студії, концертні програми, конкурси, оздоровчі програми.

Соціально-культурне партнерство ґрунтується на засадах соціального партнерства і являє собою складне, багатоаспектне явище, основною метою якого є оптимізація структури, стану, діяльності всіх учасників шляхом досягнення взаємної угоди, компромісу, консенсусу на основі врахування інтересів і потреб кожного партнера. Слід зазначити, що в соціально-культурному партнерстві саме культура детермінує зв'язки партнерів, формує норми, зразки їх поведінки, визначає інституційні форми партнерства [7]

Соціально-культурне партнерство виконує різні функції, серед яких: економічна, політична, нормотворча, організаційна, технологічна, інформаційна, регулятивна, розвиваюча, захисна, охоронна, профілактична та ін. [5]

Соціально-культурне партнерство між ЗВО, музеями та бібліотеками передбачає: проведення виїзних практичних занять на базі установ музейного та бібліотечного типу з метою залучення студентів до процесу соціально-культурної творчості і рекреативно-розважального дозвілля, формування навичок організації масових, групових та індивідуальних форм соціально-культурної діяльності відповідно до культурними потребами різних груп населення; впровадження в практичну діяльність музеїв і бібліотек інтерактивних анімаційних програм, розроблених студентами спільно з співробітниками установ культури з метою популяризації музейних і бібліотечних послуг; участь студентів в культурно-мистецьких акціях, проектах і фестивалях з метою формування проектного мислення як невід'ємного

компонента конкурентоспроможної особистості; проведення співробітниками музеїв і бібліотек публічних лекцій, науково-практичних семінарів, вебінарів, майстер-класів, воркшопів з метою професійного розвитку студентів.

Соціально-культурне партнерство є важливим фактором підвищення якості професійної підготовки здобувачів освіти, так як суттєво розширює простір освіти і виховання, формує загальнокультурні і професійні компетенції з метою підготовки їх до майбутньої багатофункціональної діяльності з урахуванням сучасних тенденцій, пов'язаних з пошуком нових форм соціально-культурного виховання. Реалізуючи спектр заходів на основі соціально-культурного партнерства, ЗВО отримує можливість впливати на динаміку і якість процесу працевлаштування своїх випускників.

Інформаційне партнерство є одним із важливих чинників інформаційного простору, що сприяє наданню допомоги ЗВО у вирішенні управлінських проблем у всіх сферах їх діяльності і функціональних галузях. Даний вид партнерства забезпечує виявлення чинників, тенденцій та закономірностей, які вирішально впливають на результати роботи ЗВО в умовах інформатизації суспільства, сприяє здійсненню прямих інвестицій, спільних дій у галузі освіти. Органічна взаємодія і взаємодоповнення вищезазначених функцій перетворює інформаційне партнерство на ефективно діючий важіль удосконалення управління різними соціальними процесами і явищами, на потужний засіб оптимізації розвитку й функціонування соціальних об'єктів і систем. Зокрема, даний вид партнерства — це можливість викладачам та студентам перевірити свій професіоналізм і здобути нові знання, адже у процесі співпраці учасники занурюються у реальні умови професійного середовища та знайомляться із новітніми напрямками діяльності установ. Такими партнерами в Університеті імені Бориса Грінченка є: телеканал «Київ», газета «Хрещатик», Освітній портал «Педагогічна ПРЕСА», «Монтессорі центр», Державний навчальний заклад післядипломної освіти, конкурс «КАДРОВИК РОКУ 2018»; компанія DEPS.

Вищезазначені напрями та види освітнього партнерства у сучасному університеті координуються механізмами соціалізації, інтеграції, ідентифікації, що визначають поліаспектність їх цілей та поліфункціональність можливостей; і спрямовані перш за все, на професійне й особистісне

самовизначення, інтелектуально-моральний розвиток та подальшу фахову самореалізацію молоді.

Висновки. Аналіз наукових поглядів на проблему партнерства та партнерської взаємодії на матеріалах провідних науково-методичних досліджень дозволив нам визначити спрямованість та поліфункціональність освітнього партнерства у ЗВО шляхом виокремлення та обґрунтування його принципів, напрямів і видів у сучасному університеті.

Освітнє партнерство у ЗВО виступає як цілісна відкрита система, що характеризується зовнішніми та внутрішніми поліфункціональними зв'язками (економічним, політичним, нормотворчим, організаційним, технологічним, інформаційним, розвивальним, регулятивним, захисним, охоронним та ін.), і включає суб'єктний, змістовно-цільовий, організаційний та результативний компоненти. Основними принципами освітнього партнерства у просторі вищої школи виступають: принцип гуманізації і відкритості; соціо-культуровідповідності; прийнятності традицій і інновацій; системності і комплексності; компетентності і науковості; оптимізму та довгостроковості; варіативності і мобільності; толерантності і погодженості; технологічності і ефективності.

Освітнє партнерство у ЗВО як системне явище, що відтворює ознаки соціальної та освітньої систем, базується на досвіді соціальної, соціально-психологічної, міжособистісної взаємодії та відповідних їм механізмах соціалізації, інтеграції, ідентифікації.

Освітнє партнерство у вищій школі обумовлюється інтеграційними процесами у вищій школі і функціонує у інтроверсифікаційному та екстраверсифікаційному напрямах. До інтроверсифікаційного напряму входять: корпоративне партнерство; педагогічне партнерство; науково-методичне партнерство; екстраверсифікаційний напрям включає: наукове партнерство; партнерство освіти і бізнесу; соціальне партнерство; соціокультурне партнерство; інформаційне партнерство; неформальне партнерство. Визначені напрями та види освітнього партнерства у сучасному університеті координуються механізмами соціалізації, інтеграції, ідентифікації, що визначають поліаспектність їх цілей та поліфункціональність можливостей; і спрямовані перш за все, на професійне й особистісне самовизначення, інтелектуально-моральний розвиток та подальшу фахову самореалізацію здобувачів освіти.

ДЖЕРЕЛА

1. Бех І. Справедливість-несправедливість у міжособистісних взаєминах. Педагогіка і психологія: науково-теоретичний та інформаційний журнал АПН України. 2006. № 1. С. 5—13.
2. Безвух С. Соціальне партнерство науки і бізнесу: форми взаємодії, проблеми і рекомендації щодо їх вирішення. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 3. С. 7—14.
3. Васильєва И.О. Значении идей Бахтина о диалоге и диалогических отношениях для психологии. *Психологические исследования общения*. Москва: Наука, 1985. С. 81—93.
4. Велитченко Л. Педагогічна взаємодія: теоретичні основи психологічного аналізу. Монографія. Одеса: ПНЦ АПН України, 2005—355 с.
5. Вилкова И. Значение взаимодействия музея и школы в формировании духовной культуры школьников. *Актуальные проблемы социально-культурной деятельности*. Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г.Р. Державина, 2008. Вып. 3. С. 58—69.
6. Герасіна С. Ділова контактність як детермінанта направлених комунікативної соціально комунікативної компетентності студентської молоді. *Психолінгвістика*. 2017. Вип. 22 (1). С. 43—57.
7. Грибкова Г. Социально-культурное партнерство в сфере высшего образования: из опыта работы педагогического вуза. *Современные наукоемкие технологии*. 2017. № 11. С. 112—118.
8. Грудинін Б. Педагогічна взаємодія: вимоги в контексті особистісно орієнтованої освітньої парадигми. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 5 (39). С. 24—255.
9. Жданенко С. Онтологические основания партнерства. *Вестник Харьковского государственного политехнического университета*. Вып 67. Философия. Харьков. 1999. С. 17—24.
10. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37—38. С. 2716.
11. Зимняя И. Педагогическая психология. Москва: Логос, 2000. 383 с.
12. Коханова О. Психологія партнерської взаємодії в освіті: навчально-методичний посібник. Київ: Вид-во ПП Щербатих О.В. 2011. 104 с.
13. Коляденко С. Теоретико-концептуальні засади соціального партнерства ВНЗ та державних і недержавних організацій. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Психолого-педагогічні науки. 2012. С. 41—45.
14. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2020-2021 роки. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf
15. Підласий І. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ: Слово, 2004. 616 с.
16. Покідіна В. Університети та бізнес: міжнародний досвід співпраці та перспективи для України. Проект «Популярна економіка: ціна держави». 2016. № 41. 25 с.
17. Шевчук А. Роль корпоративної культури в управлінні навчальним закладом. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://pedagogika.at.ua/forum/97-1460-1>.
18. Щербата Т. Теоретичні аспекти налагодження партнерських відносин підприємств із ВНЗ. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Проблеми економіки та управління. 2016. № 847. С. 193—197.
19. Cardini A. An analysis of the rhetoric and practice of educational partnerships in the UK: an arena of complexities, tensions and power. *Journal of Education Policy*. 2006. Vol. 21. № 4. P. 393—415.
20. McLaughlin C., Black-Hawkins K. School–university partnerships for educational research — distinctions, dilemmas and challenges. *Curriculum Journal*. 2007. Vol. 18. № 3. P. 327—341.
21. Dhillon J.K. The role of social capital in sustaining partnership. *British Educational Research Journal*. 2009. Vol. 35. № 5. P. 687—704.
22. Smith J., Wohlstetter P. Understanding the different faces of partnering: a typology of public-private partnerships. *School Leadership & Management: Formerly School Organisation*. 2006. Vol. 26. № 3. P. 249—268.
23. Haynes G., Lynch S. Local partnerships: blowing in the wind of national policy changes. *British Educational Research Journal*. 2012. DOI:10.1080/01411926.2011.647680.
24. Hamel F.L., Ryken A.E. Rehearsing professional roles in community: teacher identity development in a school — university partnership. *Teacher Development: An international journal of teachers' professional development*. 2010. Vol. 14, № 3. P. 335—350.
25. Baumfield V., Butterworth M. Creating and translating knowledge about teaching and learning in collaborative school–university research partnerships: an analysis of what is exchanged across the partnerships, by whom and how. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*. 2007. Vol. 13, № 4. P. 411—427.
26. Smedley L. Impediments to Partnership: A literature review of school — university links. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*. 2001. Vol. 7, № 2. P. 189—209.

REFERENCES

1. Bekh, I. (2006). Spravedlyvist-nespravedlyvist u mizhosobystisnykh vzaiemynakh [Justice-injustice in interpersonal relationships]. *Pedagogy and Psychology: Scientific-Theoretical and Information Journal of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*. 1. 5—13. (in Ukrainian)
2. Bezvukh, S. (2015). Sotsial'ne partnerstvo nauki i biznesu: formy vzayemodiyi, problemi i rekomendatsiyi shchodo yikh virishennya [Social partnership of science and business: forms of interaction, problems and recommendations for their solution]. *Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic sciences*. 3, pp.7–14. (in Ukrainian)
3. Vasyleva, I. (1985). O znachenyy ydei Bakhtyna o dyalohe y dyalohycheskykh otnosheniakh dlia psykholohyy [On the importance of Bakhtin's ideas about dialogue and dialogical relations for psychology]. *Psychological studies of communication*. Moskva: Nauka, 81-93. (in Russian)
4. Velytchenko, L. (2005). Pedahohichna vzaiemodiia: teoretychni osnovy psykholohichnoho analizu. [Pedagogical interaction: theoretical foundations of psychological analysis: monograph] Odesa: Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, 355 p. (in Ukrainian)
5. Vylkova, I. (2008). Znachenye vzaymodeistviya muzeia y shkoly v formyrovanny dukhovnoi kultury shkolnykov. [The importance of the interaction of the museum and the school in the formation of the spiritual culture of schoolchildren]. *Actual problems of socio-cultural activity*. Tambov: Yzd-vo THU im. H.R. Derzhavyna, № 3, pp. 58—69. (in Russian)
6. Herasina, S. (2017). Dilova kontaktist yak determinanta sotsialnokomunikatyvnoi kompetentnosti studentskoi molodi. [Business contact as a determinant of socially competent competence of student youth]. *Psycholinguistics. Psycholinguistics*. 22 (1), pp. 43—57. (in Ukrainian)
7. Hrybkova, H., Panova, N., Umerkaeva, S. (2017). Sotsyalno-kulturnoe partnerstvo v sfere vyssheho obrazovaniya: yz opyta raboty pedahohycheskoho vuza. [Socio-cultural partnership in higher education: from the experience of a pedagogical university]. *Modern high technology*. № 11, pp. 112—118. (in Russian)
8. Hrudynin, B. (2014). Pedahohichna vzaiemodiia: vymohy v konteksti osobystisno oriietovanoi osvitoi paradyhmy. [Pedagogical interaction: requirements in the context of a personally-oriented educational paradigm]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. № 5 (39). Pp.245—255. (in Ukrainian)
9. Zhdanenko, S. (1999). Ontolohycheskye osnovaniya partnerstva. [Ontological foundations of partnership]. *Bulletin of Kharkov State Polytechnic University. Fylosofiia*. Kharkov, 6, pp. 17—24. (in Ukrainian)
10. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu o svitu» (2014). [Law of Ukraine «On Higher Peace»]. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 37—38. Pp.2716. (in Ukrainian)
11. Zymniaia, Y. (2000). Pedahohycheskaia psykholohiia. [Pedagogical psychology]. Moskva: Lohos, 383 p. (in Russian)
12. Kokhanova, O. (2011). Psykholohiia partnerskoi vzaiemodii v osviti. [Psychology of partnership interaction in education: a textbook]. Kyiv: Vyd-vo PP Shcherbatykh O.V., 104 p. (in Ukrainian)
13. Koliadenko, S. (2012). Teoretyko-kontseptualni zasady sotsialnoho partnerstva VNZ ta derzhavnykh i nederzhavnykh orhanizatsii. [Theoretical and conceptual principles of social partnership of universities and state and non-governmental organizations]. *Scientific Notes of Nizhyn State University. Nicholas Gogol. Psychological and pedagogical sciences*. Pp. 41—45. (in Ukrainian)
14. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraina na 2020-2021 roky. [National Strategy for the Development of Education in Ukraine for 2020-2021.]. URL: www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf
15. Pidlasyi, I. (2004). Praktychna pedahohika abo try tekhnolohii. Interaktyvnyi pidruchnyk dlia pedahohiv rynkovoii systemy osvity. [Practical pedagogy or three technologies. An online textbook for educators of the market-based education system]. Kyiv: Vydavnychi Dim «Slovo», 616 p. (in Ukrainian)
16. Pokidina, V. (2016). Universytety ta biznes: mizhnarodnyi dosvid spivpratsi ta perspektyvy dlia Ukrainy. [Universities and Business: International Collaboration Experience and Prospects for Ukraine]. *Project «Popular Economy: The Price of the State Project»*, 41, 25 p. (in Ukrainian)
17. Shevchuk, A. Rol korporatyvnoi kultury v upravlinni navchalnym zakladom. [The role of corporate culture in the management of an educational institution.]. URL: <http://pedagogika.at.ua/forum/97-1460-1>
18. Shcherbata, T. (2016). Teoretychni aspekty nalahodzhennia partnerskykh vidnosyn pidpriemstv iz VNZ. [Theoretical aspects of establishing partnerships between enterprises and universities]. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Problems of economy and management*, 847, 193–197. (in Ukrainian)
19. Cardini, A. (2006). An analysis of the rhetoric and practice of educational partnerships in the UK: an arena of complexities, tensions and power. *Journal of Education Policy*. 2006. Vol. 21, № 4. P. 393—415. (in English)
20. McLaughlin, C., Black-Hawkins, K. (2007). School–university partnerships for educational research — distinctions, dilemmas and challenges. *Curriculum Journal*. 2007. Vol. 18, № 3. P. 327—341. (in English)

21. Dhillon, J.K. (2009). The role of social capital in sustaining partnership. *British Educational Research Journal*. 2009. Vol. 35, № 5. P. 687—704. (in English)
22. Smith, J., Wohlstetter, P. (2006). Understanding the different faces of partnering: a typology of public-private partnerships. *School Leadership & Management: Formerly School Organisation*. 2006. Vol. 26, № 3. P. 249–268. (in English).
23. Haynes, G., Lynch, S. Local partnerships: blowing in the wind of national policy changes. *British Educational Research Journal*. 2012. DOI:10.1080/01411926.2011.647680.
24. Hamel, F.L., Ryken, A.E. Rehearsing professional roles in community: teacher identity development in a school — university partnership. *Teacher Development: An international journal of teachers' professional development*. 2010. Vol. 14, № 3. P. 335–350. (in English)
25. Baumfield, V., Butterworth M. Creating and translating knowledge about teaching and learning in collaborative school–university research partnerships: an analysis of what is exchanged across the partnerships, by whom and how. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*. 2007. Vol. 13, № 4. P. 411–427. (in English)
26. Smedley, L. Impediments to Partnership: A literature review of school — university links. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*. 2001. Vol. 7, № 2. P. 189–209. (in English)

Тадеуш Е.Н.

ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ ПАРТНЕРСТВО В ПРОСТРАНСТВЕ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ: ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

В статье проведен анализ проблемы образовательного партнерства в пространстве высшей школы. Определено понятие «образовательное партнерство у ВУЗ» как целостной открытой системы, что характеризуется внешними и внутренними полифункциональными связями и включает субъектный, содержательно-целевой, организационный и результативный компоненты. Выделены и обоснованы основные принципы образовательного партнерства в высшей школе (гуманизации и открытости; социо-культуросообразности; приемлемости традиций и инноваций; системности и комплексности; компетентности и научности; оптимизма и долгосрочности; вариативности и мобильности; толерантности и согласованности; технологичности и эффективности). Определены направления образовательного партнерства в современном университете, а также их виды по направлениям: интраверсификационное направление (корпоративное партнерство; педагогическое партнерство, научно-методическое партнерство) и экстраверсификационное направление (научное партнерство; неформальное партнерство, партнерство образования и бизнеса; социальное партнерство; социокультурное партнерство, информационное партнерство,), координируемых механизмами социализации, интеграции, идентификации, и направленных на профессиональное и личностное самоопределение, интеллектуально-нравственное развитие и дальнейшую профессиональную самореализацию соискателей высшего образования.

Ключевые слова: партнерство, партнерское взаимодействие, образовательное партнерство; пространство высшей школы; образовательное партнерство в высшей школе.

Tadeush O.M.

*PhD in Pedagogical Science, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Theory and History of Pedagogy,
Pedagogical Institute, Borys Grinchenko Kyiv University*

EDUCATIONAL PARTNERSHIP IN HIGHER SCHOOL SPACE: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE

The article analyzes the problem of educational partnerships in higher education. The educational partnership is regarded as: a social phenomenon characterized by the objectively existing linkages between pedagogical workers of heis and education providers with the world and with each other; psychological phenomenon — a process of understanding, empathy, complicity; pedagogical phenomenon — socially meaningful, purposeful, specially organized process whereby participants of the interaction undergo positive transformations. The author determines that the educational partnership in the institution of higher education is a systemic phenomenon, which reproduces the characteristics of social and educational systems, based on the experience of social, socio-psychological, interpersonal interaction and the corresponding mechanisms of socialization, integration, identification and external economic, political, rulemaking, organizational, technological, informational, developmental, regulatory, protective, protective. The concept of “educational partnership at the university” is defined as a holistic open system, which is characterized by external and internal multifunctional connections and includes subjective, meaningful, organizational, and effective components. The basic principles of educational partnership in higher education (humanization and transparency; socioculturalis; acceptability of traditions and

innovations; systemic and comprehensive; competence and science; optimism and long-term; variability and mobility; tolerance and coherence; technology and efficiency).

The author emphasizes that the partnership activities of universities in network interactions are conditioned by integration processes in higher education, which determine its orientation and types. The directions of educational partnership in a modern university are identified, as well as their types in the areas of: introversion direction (corporate partnership; pedagogical partnership, scientific and methodological partnership) and extraversion direction (scientific partnership; informal partnership; education and business partnership; social partnership; sociocultural partnership, information partnership) coordinated by the mechanisms of socialization, integration, identification, and aimed at professional and personal self distribution, intellectual and moral development and further professional self-realization of applicants for higher education.

Key words: *partnership, partnership modality; sanctified partnership; high school space; blessed partnership at high school.*

Стаття надійшла до редакції 03.04.2020

Прийнято до друку 07.04.2020